

([Време](#))

Седам месеци након што је заустављена производња угља због катастрофалних поплава на копу "Тамнава – Западно поље" у Рударском басену Колубара, премијер Владе Србије Александар Вучић свечано је означио почетак радова на ископавању четвртине пуног капацитета руде из највећег српског рудника. Овим чином је требало да се стави до знања да је посао испумпавања воде из потопљеног копа окончан баш као што је и било планирано. Ипак, поглед на водено пространство из кога ту и тамо вире делови потопљених машина за копање лигнита које месецима труле у муљу не уверава никога да је посао окончан.

Премијер је у рано јутро 26. децембра 2014. године, испред новинара заглављених у блату, рекао да је испумпавање воде из копа захтеван и тежак посао, кога ниједна "западна фирма" није хтела да се прихвати. "Ниједна из Холандије, ниједна из Немачке", изјавио је Вучић на копу "Тамнава".

На тендеру ЕПС-а за посао испумпавања воде из "Тамнаве" вредном 15 милиона евра победио је конзорцијум "Енерготехника – Јужна Бачка", који предводи фирма из Новог Сада која нема никаквог искуства у пословима дренаже и испумпавања великих вода. Један од власника и директор "Јужне Бачке" Драгољуб Збиљић је пред Основним тужилаштвом у Крагујевцу у марту 2014. године оптужен за дело утаје пореза, док се у Новом Саду због истих оптужби против њега води истрага (Видети антрфиле "Утаја пореза кроз историју").

Супротно Вучићевој тврдњи, само десет дана пре премијерове посете руднику, у београдском хотелу "Метропол" Јерун ван Хек, власник "Ван Хека", најпрестижније европске фирме за санацију последица поплава, одржао је предавање на скупу холандских привредника и том приликом рекао да је, заправо, његова фирма осмислила и спровела највећи део посла исушивања "Тамнаве". Ван Хек је пред две стотине

"Колубарска битка" за 21. век - Испумпаване копа и буџета

Пише: Александар Ђорђевић
недеља, 11 јануар 2015 13:34

присутних, током презентације о ангажману своје компаније на послу испумпавања воде из рудника Колубара, рекао и да је "Ван Хек" не само уступио специјализоване пумпе и цевовод, већ је надлежнима у ЕПС-у и руднику показао како треба испумпавати воду.

И поред тога што је руководству ЕПС-а већ неколико дана након поплава било јасно да само холандска фирма може да уради овај захтевни посао и да Закон о јавним набавкама предвиђа да се у случају елементарних непогода избегавају јавне набавке, ЕПС одлучује да распише тендер. Истог дана када је потписала уговор са ЕПС-ом, "Јужна Бачка" потписује уговор и са "Ван Хеком" за изнајмљивање пумпи, чиме су прекршена правила из тендера и Закон о јавним набавкама. Наиме, победник на тендеру не може да ангажује фирму коју није навео као подизвођача у својој понуди. У Организацији "Транспарентност Србија" објашњавају да постоје ситуације када би добављач могао ангажовати подизвођача кога није навео у понуди, али у овом случају то није могуће, с обзиром на то да је и "Ван Хек" учествовао у тендеру као понуђач. "Фактички, није могуће ангажовање холандског подизвођача јер је он већ учествовао у поступку набавке као део заједничке понуде", кажу у овој организацији.

Према сазнањима БИРН-а, "Јужна Бачка" ће на крају посла, након што се одбију трошкови ангажовања "Ван Хека" и других подизвођача, зарадити најмање милион евра. Међу понуђачима које је ангажовала "Јужна Бачка" је и "Хидро-тан", фирма повезана са директором Јавног предузећа "Електромреже Србије" Николом Петровићем.

У ЕПС-у и басену "Колубара" су одбили да одговоре на питања у вези са овим послом, док су у три наврата одбијени и захтеви новинара БИРН-а да посете коп и обиђу радове на исушивању. Екипа БИРН-а је из четвртог покушаја успела да дође на коп, и то приликом посете председника Владе Александра Вучића руднику Колубара.

Из копа је за сада испумпано око две трећине воде, а процењује се да се рудник неће у потпуности исушити пре маја, када ће и почети ископавање у пуном капацитету.

ТЕНДЕР ЈАЧИ ОД КАТАСТРОФЕ: Средином маја ове године енергетски систем Србије је претрпео највећу штету у својој историји. Према проценама Светске банке реч је о губицима од 488 милиона евра. За свега неколико сати је 16. маја поплављена "Тамнава", највећи коп колубарског басена, из ког се црпи угаљ од кога се производи четвртина српске струје. Скоро 200 милиона кубика воде се излило у коп дубок 70 метара и пречника пар километара. "Тамнава" је преко ноћи постала четврто највеће вештачко језеро у Србији.

Сваког месеца док је Колубара под водом ЕПС, према сопственим проценама, губи 30 милиона евра. Од поплава у мају до краја децембра увезено је струје у вредности од 90 милиона евра и купљен је угаљ за 30 милиона евра. Бруто домаћи производ за 2014. годину мањи је за 1,2 одсто само због тога што седам месеци није радио коп "Тамнава – Западно поље". Ипак, премијер је поручио да поскупљења струје неће бити.

Електропривреда Србије расписује тендер крајем јула, два месеца након поплава, а радови на исушивању копа почињу половином септембра. Сада се процењује да је рудник могао да буде saniран пре зиме и да би трошкови увоза угља и струје били знатно мањи да се на време кренуло са испумпаванем воде. Овако, рудник неће бити исушен до маја.

Иако Закон о јавним набавкама у члану 7 предвиђа да се у случајевима елементарних непогода не спроводе јавне набавке, ЕПС се одлучује за набавку по хитном поступку, као модел јавне набавке. Извор БИРН-а из ЕПС-а каже да је након поплава вођена жестока расправа у руководству овог јавног предузећа око тога да ли одмах кренути са испумпаванем воде или ићи на тендер.

На питање БИРН-а да ли је ЕПС због елементарних непогода које су угрозиле енергетски систем земље могао на основу члана 7. да испумпава воду мимо Закона о јавним набавкама, у Управи за јавне набавке кажу да би ЕПС највероватније добио њихово одобрење, али да им такав захтев није упућен.

С друге стране, у случају набавки 40.000 бројила за Обреновац и друга потопљена подручја, ЕПС је почетком јуна на основу члана 7. тражио сагласност за покретање преговарачког поступка од Управе за јавне набавке. Добили су зелено светло. У ЕПС-у

нису хтели да одговоре на питање зашто се и овом приликом, као у случају набавке бројила за Обреновац, није на основу поменутог члана избегао Закон о јавним набавкама, како би се са исушивањем копа кренуло знатно раније.

ЗНА СЕ КО ПУМПА, А КО "ВОДУ НОСИ": ЕПС на тендер позива 42 фирме из земље и иностранства. Са најнижом ценом и најкраћим роком за завршетак радова побеђује заједничка понуда "Јужне Бачке" и румунске фирме "Неш". Цена са којом је конзорцијум победио на тендеру је 0,132 евроцента, или 15,45 динара по кубном метру испумпане воде. И "Ван Хек" је конкурисао, али не самостално, већ као подизвођач једне немачке фирме. Њихова понуда је због административне грешке у старту одбачена као неважећа.

На самиту холандских привредника у Београду Јереман ван Хек, власник холандске компаније, одбио је да да изјаву новинару БИРН-а и одговори на питање зашто се није самостално пријавио на тендер, са образложењем да му уговор са "Јужном Бачком" не дозвољава да разговара са српским новинарима. Међутим, свега неколико минута потом, Ван Хек је током презентације посла у Колубари објаснио да је цео пројекат испумпавања воде осмислила и највећим делом спровела његова фирма. "Неколико дана након поплава били смо у Обреновцу и у руднику Колубара. Прво смо разматрали могућа решења и водили смо дискусије са ЕПС-ом и Колубаром. Многе ове техничке информације су употребљене у тендерској документацији... Део посла је био и обука људи за послове које никада нису радили," рекао је Ван Хек.

Са друге стране, власник "Јужне Бачке" Драгољуб Збиљић тврди да је његов партнер у овом послу, румунски "Неш", осмислио стратегију како би требало испумпавати воду. "Румуни су имали саветодавну улогу, да ли да цеви иду право, да ли укосо и око одабира агрегата", каже Збиљић. Румунска фирма "Неш" се примарно бави грађевинским радовима и нема никаквог искуства у санацији поплава и испумпавању великих вода, сазнаје БИРН увидом у бизнис регистре у Румунији. Прошле године је остварила профит 70.000 евра и упошљавала 14 радника.

У разговору са новинаром БИРН-а на копу "Тамнава" Збиљић је изјавио да након одлично обављеног посла многи желе да преузму заслуге и тврди да је улога Холанђана у послу била само изнајмљивање пумпи. "Ван Хек је дошао само са два радника који раде на одржавању пумпи, од њега је само изнајмљена опрема, тачка", рекао је Збиљић.

"Колубарска битка" за 21. век - Испумпаване копа и буџета

Пише: Александар Ђорђевић
недеља, 11 јануар 2015 13:34

"Ван Хек" је у Србију допремио 160 камиона опреме, што је укључивало 20 великих дизел пумпи и 7,5 километара цеви, обелодањено је на веб-сајту те компаније у септембру 2014. године.

Збиљић каже да је суштина посла у постављању цевовода и да је то део посла у коме његова фирма има велико искуство. "Ван Хек се плашио посла, пумпа није посао, посао је цевовод који је у старту био 680 метара, а сада је 1400 метара, то су силне дизалице, цеви четири метра дужине које се стално варе и шрафе, без 50 или 80 људи не може да се ради, он се плашио посла", објашњава Збиљић зашто "Ван Хек" сам није ушао у посао. Власник "Јужне Бачке" додаје да је његовој фирми у постављању цевовода помагала и фирма "Хидро-тан", чији је задатак био да завари цевоводе. "Хидо-тан" је фирма у власништву Драгана Клисуре. Он је уз то и сувласник у још четири фирме у којима је до 2012. године сувласник или директор био Никола Петровић, тренутни директор ЈП "Електромреже Србије".

Збиљић у разговору за БИРН објашњава да ће његова фирма, када испостави рачун ЕПС-у од 14,8 милиона евра, остати позитивна милион евра. Трошкови изнајмљивања пумпи су 5,3 милиона евра, трошкови нафте за пумпе 5,5 милиона евра, плус изнајмљивање цеви и ангажовање механизације. Према Збиљићевом рачуну, сви трошкови ће заједно износити 13,7 милиона евра.

Пошто ЕПС недељама није одговарао на питања БИРН-а упућена писаним путем, на конференцији за новинаре искористили смо прилику да питамо директора ЕПС-а Александра Обрадовића како је могуће да његова компанија једну фирму ангажује за испумпаване воде, а да друга фирма ради највећи део тог посла. Обрадовић је одговорио: "Ми смо са 'Јужном Бачком' потписали уговор, они испуњавају уговор и то је све што бих сада рекао."

Утаја кроз историју

Пише: Александар Ђорђевић
недеља, 11 јануар 2015 13:34

Власник "Јужне Бачке" Драгољуб Збиљић је 2011. године ухапшен као саучесник у утаји пореза. Против њега је подигнута правоснажна оптужница пред тужилаштом у Крагујевцу, а прво рочиште у овом процесу одржано је крајем новембра 2014. године. Полиција је уз Збиљића ухапсила још 11 особа широм Србије. Збиљић је оптужен да је крагујевачком привреднику Јовану Алексићу, власнику фирме "034 Метал индустри", издавао лажне фактуре о продаји металских сировина. Тако су на име повраћаја ПДВ-а оптужени оштетили републички буџет за 69 милиона динара или око 600.000 евра. Против Збиљића је Пореска управа поднела кривичну пријаву и 2009. године пред тужилаштом у Новом Саду. Више јавно тужилаштво у Новом Саду је доставило допис БИРН-у у коме се наводи да оптужница у овом случају није подигнута и да се против Збиљића још води истражни поступак.

Посао још није завршен

Александар Вучић је приликом последње посете руднику рекао да ће радови на исушивању бити готови до маја.

"Јужну Бачку" уговор са ЕПС-ом обавезивао је да испумпа 114 милиона кубика воде до краја године, што је и учињено. Након што заврши свој део посла "Јужна Бачка" напушта рудник до краја године, рекао је Збиљић за БИРН 26. децембра. Предвиђено је да остатак воде од 50 милиона кубика исуши Рударски басен Колубара својим пумпама, које су и претходна четири месеца радиле паралелно са холандским пумпама.

Пошто је у руднику од првобитних 187 милиона кубика воде остало 50 милиона, када се од тога одузме 114 милиона колико су избациле холандске пумпе, долази се до рачунице да су пумпе РБ Колубара исцрпиле 20 милиона кубика. То значи да су пумпе из овог басена током четири месеца испумпавале нешто више од 200.000 кубика дневно, а холандске 1,2 милиона. Уколико не буду имале неку додатну помоћ, простом рачуницом се долази до податка да преостале пумпе не могу да исуше рудник за мање од 250 дана, или нешто више од осам месеци.

Ко је "Ван Хек"

"Ван Хек" је фирма специјализована у пословима контроле воде и дренаже. Фирма је

често ангажована широм света како би стручно помогла потопљеним подручјима. Свега два месеца пре поплава у Србији, "Ван Хек" је прискочио у помоћ Сомерсету у Енглеској, који су задесиле највеће поплаве у скорој историји.

"Замолили смо 'Ван Хек' да нам достави пумпе, што су они учинили у веома кратком року. Да ли би их ангажовао поново? Да, реч је о стручној и професионалној компанији," рекао је за БИРН Џон Роуландс, шеф тима за поплаве у Агенцији за заштиту животне средине из области Весекс у Енглеској. На питање колико су износили трошкови ангажовања "Ван Хека", одговорио је да због пословних разлога није у могућности да нам каже тачну цифру. "Довољно је рећи да су трошкови премашили милион евра, што је укључивало превоз, људство, гориво и додатне трошкове за кранове", рекао је Роуландс.

Медијска пажња

Почетак радова на испумпавању воде средином септембра привукао је доста медијске пажње, како у Србији тако и у Холандији. У Србији је то била централна вест јер од исушивања копа зависи енергетски систем земље, а у Холандији јер је њихова фирма добила један од најуноснијих послова у својој историји. У централном дневнику холандског јавног сервиса емитована је репортажа са Колубаре.

Јерун ван Хек је тада изјавио да ће се посао радити у две фазе. "У првој фази која траје 90 дана испумпаће се 114 милиона кубика воде, а до краја завршетка посла требаће још месец или два", рекао је Ван Хек холандском дописнику из Србије Јосту ван Егмонду.

Задовољство што је његова фирма добила у том тренутку највреднији посао у овој области у Европи, очигледно, нису поквариле и пословичне српске потешкоће у пословању. "Компликовано је пословати овде. Ми, западни Европљани, мислимо другачије од овдашњих људи. Овде је на сцени компликована политичка игра, коју је тешко разумети. Али, после три и по месеца, коначно испумпавамо воду, тако да је вредело", рекао је Ван Хек са благим олакшањем док је стајао уз обалу вештачког језера "Тамнава – Западно поље".